

ARBETA FÖR UTVECKLING AV ÖSTERGÖTLANDS ALLA DELAR

Det finns geografiskt stora och glesbefolkade delar av Östergötland som bara i begränsad omfattning kan dra nytta av möjligheterna i regionens centrala delar. För att dessa områden ska kunna utvecklas krävs insatser som mer specifika bygger på de styrkor och möjligheter som dessa områden erbjuder.

Minskande befolkning

Regionens ytterområden i norr och söder och landsdelen med skogarna har sedan lång tid en minskande befolkning. Särskilt de mindre tätorterna i dessa områden har stagnert. Med minskande befolkningstal följer försvinnad service, vilket minskar attraktiviteten. Till detta kommer att befolkningen i regionens ytterområden, generellt sett, har en åldersammansättning med fler äldre och färre yngre och en skivare befolkning mellan kvinnor och män i olika åldrar än vad som gäller för regionen i stort, vilket kan innebära problem på sikt.

Tätorternas roll

Tätorterna - och då särskilt landsbygdskommunerna centralorterna - är av mycket stor betydelse som servicecenter i vil mening. Här kan det finnas underlag för en fungerande kommersiell service och här är kommunerna ofta verksamheter i stor utsträckning lokaliserade. En del i strategin för att få en sammanhållen region är att stärka de befintliga tätorterna så att de fortsatt kan vara tydliga servicecenter i regionens landsbygdsmarknad. I detta sammanhang kan kulturo- och utbildningsorganisationer och lokala företag spela en betydande roll. Likaså är den lokala kulturen en faktor som stärker ortens betydelse genom att skapa en känsla för platsen, vilket har betydelse för människor viljer den plats där man ska bova och bo.

Kommunikationer knyter samman

Kommunikationslösningar är nyckelfrågan när det gäller att uppnå en sammanhållen region, utmaning i form av Linköping och Norrköping, och de ytterområdena regionen. Att utveckla kommunikationslösningar till en nivå som gör det möjligt för kvinnor och män med de olika behov som olika livsfaser ger ut - om så med tekniska specifikationer - är en utmaning mellan regionens ytterområden och regionens centrum är en del i strategin för en sammanhållen region. Det är också viktigt att underlätta kopplingen till de mindre landsbygdskommunerna för att ge bättre förutsättningar till högkvalitativa arbetskrävsituationer. En delstrategi här är att utvärdera vilka samhällsinfrastrukturer för att få en mer tydlig trafikplan som kan ge ett tydligt trafiknätverk.

Det är också viktigt att förbättra standarden

Rikare näringsliv

För många - kanske för Beräknat - boende i regionens landsbygdsmarknad kommer prövning till arbete i någon större utsträckning att vara det huvudsakliga alternativet. För de stora landsbygderna är det dock viktigt att någon part kan finansiera utkomst lokal, utan att prövning för att det ska vara intressant att bo kvar i området. För boende som innebär att alla familjemedlemmar måste

Nya perspektiv på service

Handla har under lång tid utvecklats mot allt större enheter som kräver ett större befolkningsunderlag för att kunna vara ekonomiskt lönsamma. Detta innebär utmaningar för de mindre tätorterna. På många håll är dagligvaruhandel baserad och i stället som tidigare haft olika specialiteter är utbudet numera utarmat. Samtidigt vet vi att lokal kommersiell service ökar en viss attraktivitet som bostadsort och för att locka nyfytter. Detta gäller speciellt orter som ligger i närheten av prestigeparkeringar från regionens centrum. Här serviceföretagerna kan lösa generellt är en strategisk viktig fråga, där den sociala ekonomin kan spela en viktig roll i ideella och kooperativa företag kan vara en möjlighet för att utveckla nya lösningar.

Rurban region hemuppgift - normkritisk läsning av styrdokument

Vi har som gruppuppdrag valt att analysera ett kortare avsnitt av *Regionalt Utvecklingsprogram för Östergötland 2030*, där vi valt att titta specifikt på strategi 4 - *Arbeta för utveckling av Östergötlands alla delar*. Vi har tagit vår utgångspunkt i Malin Rönnbloms presentation och resonemang kring normkritisk läsning.

Avsikten med det regionala utvecklingsprogrammet, RUP, är att ange strategier för en eftersträvd samhällsutveckling utifrån de specifika förutsättningar som råder i regionen. Strategi 4 - *Arbeta för utveckling av Östergötlands alla delar* beskriver hur Östergötland ska kunna utvecklas. Texten fokuserar genomgående på begreppen centrum och periferi och skillnaderna däremellan. Nyttorna finns i regionens centrala delar. För att periferin alls ska kunna utvecklas behövs insatser och stöd. Attraktivitet är beroende av service, där basal lokal service är det som lockar inflyttare etc. Texten är ett tydligt exempel på hur stad-land, centrum-periferi har samma maktfördelning som män-kvinnor när det gäller jämställdhet. Där är mannen är norm, här är det istället staden/centrum som är norm. Bilden som ges av de *"geografiskt stora och glesbefolkade delar av Östergötland"* som återfinns i *"regionens ytterområden"* är generellt negativ och ges en mer passiv roll. Hur landsbygderna beskrivs och de begrepp som används i texten speglar bilden av landsbygderna som en del av en perifer del av geografin som behöver hjälp. Det finns en hel del som skrivs mellan raderna, som istället blir en värdering snarare än något förklarar med fakta. En fråga som uppstår är hur blir det så? Den som har skrivit det har ju inte haft avsikten att vara negativ. Det är ett tankesätt där vi använder ej positiva värderande ord. I inledningen av RUP beskrivs hur det är avgörande för formuleringen av strategier att förstå rådande förutsättningar.

UTVECKLA ÖSTERGÖTLANDS ROLL I ETT STORREGIONALT SAMMANHANG

Strategin fokuserar på att styrka, bidra till och inna en aktiv roll i de storregionala sambanden, samt i nationella och internationella sammanhang, där Östergötland ingår. Av speciell betydelse är rollen i Östra Mellansverige och utöver det starka kommunikationsnätet som läper från Stockholmregionen genom Östergötland och vidare mot sydöstra.

Vi är en del av en större helhet
Östergötlands relationer närmast till Stockholm och Mälardalen gör regionen goda möjliggörare av samarbete och utveckling med landets största tillväxtpotential och därmed till en del i en storregionalt sammanhang. Det finns ett naturligt intresse av en sådan utveckling, där östlig helhet som de tidigare delarna kan få fördelar av en ökad storregionalt integration. För Östergötlands del är det viktigt att samverka utifrån en egen styrka. Med en storregionalt integration enligt strategin "Starka Östergötland som en förklaringsmodell" ökar förutsättningarna att få fördelar av en storregionalt samarbete.

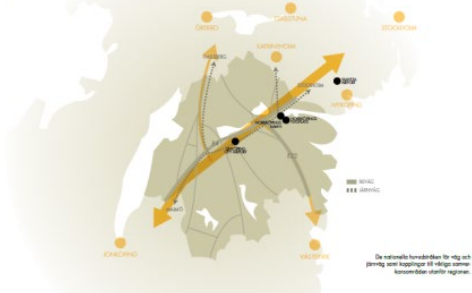
Stärkta relationer
En annan utmaning utifrån ett regionalt samarbete och samverkan är det hand av starka

och styrker sig från Nyköping via Norrköping – Linköping till Jönköping. Var för sig har dessa städer inte den styrka som samverkanskräver för en fortsatt stark utveckling – de utgör för sig marknader. Genom att integrera flera mindre marknader kan de tillsammans bilda en större, och därigenom stärka konkurrensförmågan. Kommunikationsnätet är de länkade till varandra genom E4 och med samverkande och förstådda samsamarbeten. Förutsättningarna för en regional integration inom denna "axel" är goda och en viktig del av strategin är att utveckla den.

Utveckla det regionala nätverket
Strategin visar vidare till att stärka regionens konkurrenskraft för konkurrens av nationella och internationella marknader. Östergötlands konkurrensförmåga är goda i flera avseenden.

De nationella och internationella konkurrensförmågan för väg- och tillgång till digitala genom regionen. En faktor är att utveckla den regionen till att bli ett nät av infrastruktur med starka kapaciteter för digitala med tillgång till och starka tillgångar – särskilt till Stockholm, men också till Göteborg, är en viktig del av strategin. Förstådda förståelsestruktur är avgörande för såväl person- som godstransport och utveckla även av behovet av omställning till mer klimatvänligt transportbeteende. Ytterligare viktig kommunikationsnät är Regionutvecklingsnätet som till exempel järnväg, som förklarar roller av östra Östergötland.

Norrköping kan servera stora delar av Östra Mellansverige och kan vidareutveckla med förhållande i omfattande infrastruktur. Regionens flygplan kan med liknande samarbete i ytterligare passagerer som till exempel från Årlanda.

Jämförande textanalys

Det valda avsnittet kan jämföras med strategi 2 *Utveckla Östergötlands roll i ett storregionalt sammanhang* från samma dokument. Där är Östergötland mer perifert och Stockholm centrum vilket liknar förhållandet mellan stad-land. Här används helt andra begrepp än i strategi 4 och bilden blir då mer positiv. Här används begrepp som är aktiva t.ex samarbeta, samagera, skapa och främja.

I diskussionen uppstår då några frågor att fundera vidare på: På vilken nivå byter vi glasögon? När går vi från att vara starka tillsammans till att bli hjälpande hand? När och varför?

Jämförelse av valda begrepp

Utveckla Östergötlands roll i ett storregionalt sammanhang

nyttja
bidra till
inta en aktiv roll
starka
ger goda möjligheter
samarbeta
samagera
bli en del i
få fördelar
ökad integration
samverka utifrån en egen styrka

stärka
få fördelar
integrera
tillsammans bilda en större
stärka konkurrensförmåga
länkade till
stimulera
stärka
gynnsamt
fortsatt aktivt arbete
utökad kapacitet
förbättrad järnvägsinfrastruktur
angeläget
behovet av omställning
vidareutvecklas
ökad samverkan

Arbeta för utveckling av Östergötlands alla delar

kunna utvecklas
krävs insatser
minskande befolkning
stagnerat
försämrad service
minskar attraktiviteten
skevare fördelning
problem på sikt
kan det finnas underlag
lokaliserade
fortsatt kan vara
organisering och lokalisering spela en betydande roll
stärker ortens betydelse
skapa en känsla
väljer
utveckla
underlätta
ge bättre förutsättningar
förbättra standarden
säkerställa
skapa goda förutsättningar
utveckla
frågorna kan lösas
utveckla nya lösningar
fortsätter utvecklas
skapas arbetstillfällen
stödja utveckling
säkerställa
föreslå lösningar
möjligheterna förstärkas

ARBETA FÖR UTVECKLING AV ÖSTERGÖTLANDS ALLA DELAR

Det finns geografiskt stora och glest befolkade delar av Östergötland som bara i begränsad omfattning kan dra nytta av möjligheterna i regionens centrala delar. För att dessa områden ska kunna utvecklas krävs insatser som mer specifikt bygger på de styrkor och möjligheter som dessa områden erbjuder.

Kan inte utvecklas?

Nyttorna finns i regionens centrala delar
Geografiskt stora och glest befolkade delar är outvecklade

Minskande befolkning

Regionens yttreområden i norr och söder och kustlandet med skärgården har sedan lång tid en minskande befolkning. Särskilt de mindre tätorterna i dessa områden har stagnerat. Med minskande befolkningstal följer försämrad service, vilket minskar attraktiviteten. Till detta kommer att befolkningen i regionens yttreområden, generellt sett, har en ålderssammansättning med fler äldre och färre yngre och en skevare fördelning mellan kvinnor och män i olika åldrar än vad som gäller för regionen i stort, vilket kan innebära problem på sikt.

Minskande befolkning betyder att en ort stagnerar
Attraktivitet är beroende av service
Befolkningen (dess demografiska egenskaper) gör att det kan bli problem

Enda bilden i RUP som innehåller kvinnor (observera kvinnan i gammaldags klänning) och barn (som är stilla, passiva). Här är vi på besök och får något berättat för oss.

Tätorternas roll

Tätorterna – och då särskilt landsbygdskommunernas centralorter – är av mycket stor betydelse som serviceorter i vid mening. Här kan det finnas underlag för en fungerande kommersiell service och hit är kommunens egna verksamheter i stor utsträckning lokaliserade. En del i strategin för att främja en sammanhållen region är att stärka de livskraftiga tätorterna så att de fortsatt kan vara tydliga serviceorter i regionens landsbygdsområden. I detta sammanhang kan hälso- och sjukvårdens organisering och lokalisering spela en betydande roll. Likaså är den lokala kulturen en faktor som stärker ortens betydelse genom att skapa en känsla för platsen, vilket har betydelse när människor väljer den plats där man ska leva och bo.

Det finns ingen känsla för platsen?

Ej fungerande kommersiell service finns utanför tätorterna
Livskraftiga tätorter ska stärkas
Det finns ingen känsla för orten, en känsla måste skapas
Den skapade känslan är viktig för att människor ska vilja bo där

Kommunikationer knyter samman

Kommunikationslösningar är nyckelfrågan när det gäller att uppnå en sammanhållning mellan centrum, i form av Linköping och Norrköping, och de yttre delarna av regionen. Att utveckla kollektivtrafiken till en nivå som gör det möjligt för kvinnor och män med de olika behov som olika livsfaser ger att – om än med tidsmässiga uppoffringar – dagligen arbetspendla mellan regionens ytterområden och regioncentrum är en del i en strategi för en sammanhållen region. Det är också viktigt att underlätta inpendlingen till de mindre landsbygdskommunerna för att ge bättre förutsättningar att långsiktigt klara arbetskraftsförsörjningen. En delstrategi här är att samordna all samhällsbetalad trafik för att få ut mesta möjliga trafikarbete som kan ingå i ett kollektivtrafiksystem.

Det är också viktigt att förbättra standarden

på det inomregionala vägnätet som binder samman regioncentrum och omlandet. Att säkerställa fungerande mobiltelefoni i hela regionen är grundläggande. Ett väl utbyggt bredbandsnät är viktigt för att skapa goda förutsättningar för boende och företag i glesbefolkade områden, samt att utveckla e-tjänster, såväl privata som offentliga.

Det finns inga goda förutsättningar?

Vad som är centrum och yttre delar är självklart

Kollektivtrafik innebär tidsmässiga uppoffringar

Pendling sker från ytterområden till centrum

Mindre landsbygdskommun betyder? Få invånare? Ingen stor ort?

Det finns inte goda förutsättningar för boende och företag. Goda förutsättningar måste skapas.

Nya perspektiv på service

Handeln har under lång tid utvecklats mot allt större enheter som kräver ett större befolkningsunderlag för att kunna vara ekonomiskt bärkraftiga. Denna omstrukturering får dock negativa effekter för landsbygden och de mindre tätorterna. På många håll är dagligvaruhandeln hotad och i tätorter som tidigare haft olika specialbutiker är utbudet numera utarmat. Samtidigt vet vi att basal kommersiell service ökar en Orts attraktivitet som bostadsort och för att locka inflyttare. Detta gäller speciellt orter som ligger bortom rimligt pendlingsavstånd från regioncentrum. Hur servicefrågorna kan lösas generellt är en strategiskt viktig fråga, där den sociala ekonomin kan spela en viktig roll – ideella och kooperativa föreningar kan vara en möjlighet för att utveckla nya lösningar.

En omstrukturering har utarmat utbudet i tätorter

Basal kommersiell service lockar inflyttare

En ort är attraktiv om den ligger på rimligt pendlingsavstånd från centrum

Service är ett problem och nya lösningar på problemet behövs

Rikare näringsliv

För många – kanske för flertalet – boende i regionens landsbygdsområden kommer pendling till arbete i någon större tätort att vara det huvudsakliga alternativet. För de flesta hushåll är det dock viktigt att någon part kan finna sin utkomst lokalt, utan att pendla för att det ska vara intressant att bo kvar i området. Ett boende som innebär att alla familjemedlemmar måste resa till arbete och studier är för de flesta inte ett långsiktigt hållbart alternativ. Det är därför angeläget att näringslivet i regionens ytterområden fortsätter utvecklas så att det kan skapas arbetstillfällen för dem som bor där. En delstrategi för en fortsatt utveckling av Östergötlands landsbygd och geografiskt perifera områden är att stödja utveckling av det lokala näringslivet och säkerställa att kvinnor och män involveras likvärdigt i att formulera idéer och behov och att föreslå lösningar. Bland de viktigaste förutsättningarna för utveckling av landsbygden är de areella näringarna. Utifrån ett långsiktigt globalt perspektiv bör sannolikt betydelsen av och möjligheterna för de areella näringarna förstärkas.

Det finns inga arbetstillfällen?

Vad är det som ska lösas?

Det huvudsakliga alternativet för boende på landsbygd är att pendla till arbete i större tätort

Det är intressant att bo kvar på landsbygd om någon i hushållet inte behöver pendla

Arbete och studier styr val av plats att bo på. Inte andra faktorer.

Arbetstillfällen ska skapas för dem som bor på en plats

Näringslivet i perifera områden måste stödjas för att kvinnor och män på platsen ska kunna lösa problemen

Utbyte av ord

Ord hämtade från strategi 2 **Utveckla Östergötlands roll i ett storregionalt sammanhang**

Tätorternas roll

Tätorterna – och då särskilt landsbygdskommunernas centralorter – är av mycket stor betydelse som serviceorter i vid mening. Här kan det finnas underlag för en fungerande kommersiell service och hit är kommunens egna verksamheter i stor utsträckning lokaliserade. En del i strategin för att främja en sammanhållen region är att stärka de livskraftiga tätorterna så att de fortsatt kan vara tydliga serviceorter i regionens landsbygdsområden. I detta sammanhang kan hälso- och sjukvårdens organisering och lokalisering spela en betydande roll. Likaså är den lokala kulturen en faktor som stärker ortens betydelse genom att skapa en känsla för platsen, vilket har betydelse när människor väljer den plats där man ska leva och bo.

Tätorternas roll

Tätorterna – och då särskilt landsbygdskommunernas centralorter – är av mycket stor betydelse som serviceorter i vid mening. En starkt konkurrensförmåga ger goda möjligheter för gynnsam kommersiell service och hit är kommunens egna verksamheter lokaliserade. En del i strategin för att främja en sammanhållen region är att stärka de livskraftiga tätorterna för en utökad kapacitet att vara tydliga serviceorter i regionens integrerade landsbygdsområden. I detta sammanhang kan hälso- och sjukvårdens organisering och lokalisering vidareutvecklas och inta en aktiv roll. Likaså är den lokala kulturen en faktor som ger goda möjligheter till att stimulera känslan för platsen, vilket är angeläget när människor väljer den plats där man ska leva och bo.

Rikare näringsliv

För många – kanske för flertalet – boende i regionens landsbygdsområden kommer pendling till arbete i någon större tätort att vara det huvudsakliga alternativet. För de flesta hushåll är det dock viktigt att någon part kan finna sin utkomst lokalt, utan att pendla för att det ska vara intressant att bo kvar i området. Ett boende som innebär att alla familjemedlemmar måste resa till arbete och studier är för de flesta inte ett långsiktigt hållbart alternativ. Det är därför angeläget att näringslivet i regionens ytterområden fortsätter utvecklas så att det kan skapas arbetstillfällen för dem som bor där. En delstrategi för en fortsatt utveckling av Östergötlands landsbygd och geografiskt perifera områden är att stödja utveckling av det lokala näringslivet och säkerställa att kvinnor och män involveras likvärdigt i att formulera idéer och behov och att föreslå lösningar. Bland de viktigaste förutsättningarna för utveckling av landsbygden är de areella näringarna. Utifrån ett långsiktigt globalt perspektiv bör sannolikt betydelsen av och möjligheterna för de areella näringarna förstärkas.

Rikare näringsliv

För boende i regionens landsbygdsområden kommer förbättrad järnvägsinfrastruktur stimulera pendling till arbete. Ett fortsatt aktivt arbete för utökad kapacitet ger goda möjligheter att bo och arbeta i regionen. Det är angeläget att näringslivet i regionen vidareutvecklas så att det ges goda möjligheter till arbetstillfällen. En delstrategi för en starkt utveckling av Östergötlands landsbygd är att inta en aktiv roll i behovet av omställning av det lokala näringslivet. Kvinnor och män involveras likvärdigt i att formulera idéer för ökad samverkan. Bland de viktigaste förutsättningarna för utökad kapacitet på landsbygden är de areella näringarna. Utifrån ett långsiktigt globalt perspektiv är det angeläget att stärka de areella näringarnas konkurrensförmåga.